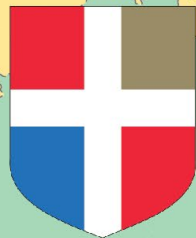

Hiiu maakond

Lääne maakond

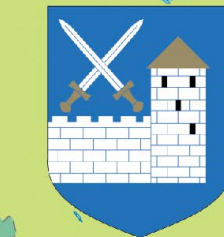
Rapla maakond

Harju maakond

Järva maakond

Lääne-Viru maakond

Ida-Viru maakond

Saare maakond

Pärnu maakond

Viljandi maakond

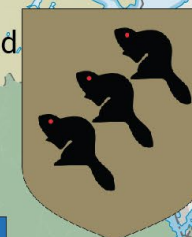
Jõgeva maakond

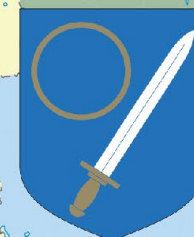
Tartu maakond

Valga maakond

Põlva maakond

Võru maakond

1. Maakonnad

Maakondade kujunemine läbi ajaloo

Maakond on olnud Eesti territooriumi haldusüksus läbi pika ajaloo, tehes läbi mitmeid muutusi 13. sajandist kuni Eesti taasiseseisvumiseni.

Maakondade eelkäijateks on muinaskihelkonnad, mis ajalooallikate andmetel olid olemas juba 12. sajandi lõpul. Toona oli kihelkond ühte hõimu kuuluvate elanikega ja ühiste majandus- ning kaitsehuvidega külade liit. Maakonnad (Henriku Liivimaa kroonikas nimetatud kui *provincia*) said alguse 13. sajandil, kui Eesti alal asunud 40–45 kihelkonnast moodustati ühinemiste tulemusena kaheksa suurt (Harjumaa, Järvamaa, Läänemaa, Revala, Saaremaa, Sakala, Ugandi, Virumaa) ja kuus ühekihelkonnalist maakonda (Alempois, Jogentagana, Mõhu, Nurmekund, Soopoolitse, Vaiga). Kihelkondade liidul ehk maakonnal oli ühine välispoliitika ja sõja ajal ühine malev.

Läbi ajaloo on maakondlik jaotus, tähtsus ja roll vastavalt valitsevale võimule muutunud. Omavalitsuslikeks haldusüksusteks muutusid maakonnad 1917. aastal. Sõjaeelse Eesti Vabariigi ajal muudeti maakondade juhtimist mitmel korral. 1918–1934 juhtisid maakondi üldise hääleõiguse alusel valitud maavolikogud ja nende moodustatud maavalitsused. Riigiasutuseks muutus maavalitsus 1934. aastal kehtima hakanud uue põhiseaduse järgi ning 1934–1938 allusid ajutised maavalitsused siseministrile. 1938–1940 tegutsesid valla- ja linnanvanemate täiskogu valitud maavolikogud ja maavalitsused, mida juhtisid presidendi nimetatud maavanemad.

Okupeeritud Eestis toimus maakondadega seoses mitmeid ümberkorraldusi: 1940. aastal valitsesid Eesti NSV maakondi maavalitsused, järgmisel aastal töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteed ning 1946. aastast töörahva saadikute nõukogud ja nende täitevkomiteed. Saksa okupatsiooni ajal (1942–1944) olid maakondade eesotsas kindralkomissari nimetatud maavanemad. Maakonnad kaotati seoses rajoonide moodustamisega 1950. aastal.

Vastavalt 10. novembril 1989 vastu võetud [Eesti NSV kohaliku omavalitsuse aluste seadusele](#) moodustati 1. jaanuarist 1990 olemasolevate rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade halduspiirides maakonnad ja vabariiklikud linnad. Uue korra järgi moodustati kahetasandiline kohalik omavalitsus: esimese tasandi moodustasid vallad (endised külanõukogud), alevid ja linnad (endised rajoonilise alluvusega linnad), teise tasandi maakonnad (endised rajoonid) ja vabariiklikud linnad (endised vabariikliku alluvusega linnad). Teise tasandi volikogu pädevusse kuulus nende elualade iseseisev korraldamine, kus olid esindatud mitme esmatasandi omavalitsusüksuse ühishuvid ja riiklik juhtimine. Samuti esmatasandi kohaliku omavalitsusega sõlmitud lepingute alusel talle delegeeritud ülesannete täitmine.

Selles seaduses ei käsitletud maakondade sümboolikat, küll aga oli esmatasandi volikogu ülesandeks esitada ettepanekuid vastava

omavalitsusüksuse vapi ja lipu kinnitamiseks.

21. augustil 1991 vastu võetud [seaduse muudatusega](#) nimetati maakonnavolikogu ümber maavolikoguks, maakonnavalitsus maavalitsuseks ja maakonnasekretär maasekretäriks.

2. juunil 1993 võttis riigikogu vastu [kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#), mille alusel said endised vabariiklikud linnad linna staatuse ja alevid valla staatuse ning lõppesid maavolikogude poolt ametisse kinnitatud maavanemate, abimaavanemate ja maavalitsuse nõunike volitused pärast sama aasta sügisel toimunud kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamist.

29. juunil 1993 võttis riigikogu vastu [maakonna valitsemiskorralduse seaduse](#), millega sätestati, et maakond on riigi territooriumi haldusjaotuse üksus ning maakonna valitsemist korraldatakse maavalitsuse ja teiste riigi valitsusasutuste kaudu. Eraldi käsitleti ka sümboolikat, märkides, et maakonna vapi ja lipu kasutamise kord sätestatakse seadusega ning maavalitsuse põhimäärusega. Samuti toodi seaduses välja, et maakonna lipp ei tohi normaalmõõtmetelt olla riigilipust suurem.

Maakonna valitsemiskorralduse seadus kaotas kehtivuse 13. detsembril 1995 vastu võetud ja 1996. aastast jõustunud [Vabariigi Valitsuse seadusega](#). Selle alusel on maavalitsus riigi eelarvest rahastatav valitsusasutus, mille põhiülesandeks on täidesaatva riigivõimu teostamine.

1995. aastal võeti vastu [Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus](#), millega sätestati Eesti territooriumi haldusjaotuse üksustena maakond, vald ja linn. Eestis on täna 15 maakonda. Maakonnas teostavad riiklikku haldamist maavanem ja valitsusasutused.

Riigi huve esindab maakonnas maavanem. Maavalitsus on maavanemat teenindav ja maavanema juhtimisel töötav valitsusasutus, mis muude ülesannete seas korraldab maakonna sümboolikaga seonduvat tegevust. Maakonnal võivad olla Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras kooskõlastatud sümboolika ja teenetemärgid. Alates 2006. aastast kehtestab maakonna sümboolika ja teenetemärgid valdkonna eest vastutav minister (algelt regionaalminister, hetkel siseminister).

Peamine allikas ajalooülevaate koostamisel oli [Eesti Entsüklopeedia](#) veebiversioon.

Maakond	Eksisteerimisaeg
Harjumaa	enne 13. sajandit – 1950, aastast 1990
Hiiumaa	1946–50, aastast 1990
Jõgevamaa	1949–50, aastast 1990
Järvamaa	enne 13. sajandit – 1950, aastast 1990
Läänemaa	enne 13. sajandit –1950, aastast 1990 (16. sajandi lõpust aastani 1946 hõlmas ka Hiiumaa)
Põlvamaa ¹	aastast 1990
Pärnumaa	1582–1950, aastast 1990
Raplamaa ²	aastast 1990
Saaremaa	enne 13. sajandit – 1950, aastast 1990
Tartumaa	1582–1950, aastast 1990
Valgamaa	1920–50, aastast 1990
Viljandimaa	1783–1950, aastast 1990
Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa	Virumaa enne 13. sajandit – 1950, aastast 1990 Ida- ja Lääne-Virumaa
Võrumaa	1783–1950, aastast 1990
¹ Põhja-Võrumaa ja Tartumaa kaguserv	
² Lõuna-Harjumaa ning sellega piirnevad Lääne-, Pärnu- ja Järvamaa osad	

(Allikas: [Eesti Entsüklopeedia](#))